мали, так би мовити, одну причину виникнення і базувалися на одному матеріалі – матеріалі неусвідомленого.

Слід зауважити, що образ Гамлета мав не лише безпосереднє відношення до формування психоаналізу, а й відіграв важливу роль у мисленні З.Фройда впродовж всього життя. Вчений захоплювався трагедією Шекспіра та її героєм, цитував Гамлета у листах, неодноразово звертався до образу Гамлета у наукових дослідженнях. Однак, у свідомості психоаналітика склалося досить своєрідне розуміння традиційного образу Гамлета. З.Фройд вважав, що вічними у цьому образі є не психолого-філософські характеристики особистості героя, а лише психологічні, визначені Едіповим комплексом. Отже, гамлетизм в образі Гамлета, за З.Фройдом, – комплекс Едіпа як одвічне явище людської культури.

Гамлетизм як психологічне явище, за З.Фройдом, характеризується незрозумілим відчуттям провини, що призводить до внутрішнього конфлікту, неврозу. Вчений окреслює виникнення гамлетизму ситуацією Гамлета. Це певний етап психолого-сексуального розвитку особистості, коли не відбувається подолання комплексу Едіпа. Гамлет для вченого є символом неврозу, який свідчить про те, що комплекс Едіпа не подолано або подолано не повністю. З.Фройд дивиться на себе та на невротиків через призму образу Гамлета, пояснюючи за допомогою цього образу свій стан та поведінку своїх пацієнтів. Отже, при інтерпретації традиційного образу Гамлета відбувається особистісна та побутова персоніфікація образу. Підсумовуючи, ми можемо робити висновок про оформлення у вченні З.Фройда гамлетизму як психологічної категорії, бо вчений наголошував на тому, що психоаналіз з його вченням про несвідоме є глибокою психологією, необхідною для розуміння кожної нормальної людини.

Література

Горенок Г. Гамлет у поетичній та критичній спадщині Т.С.Еліота // Наукові записки Харківського національного університету ім. Г.С.Сковороди. Серія літературознавство – Випуск 4 (52). Ч. 2. – Харків: ППВ “Нове слово”, 2007. – 84-92. *Горенок Г.* Шекспіровий “Гамлет” і творчість Джеймса Джойса // Мова і культура. – Вип. 8. – Т. VI. Ч. 2. Художня література в контексті культури – К.: Видав. Дім Д.Бураго, 2005. – С. 128 – 135. *Зборовська Н.В.* Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія. – К.: Академвидав., 2006. – 504 с. *Зборовська Н.В.* Психоаналіз і літературознавство: Посібник. – К.: Академвидав., 2003. – 392 с. *Фройд З.* Вступ до психоаналізу. Лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками: Пер. з нім. П.Таращук. – К.: Основи, 1998. – 709 с. *Фрейд З.* Сон и сновидения. – М.: Олимп; ООО Изд. АСТ-ЛТД, 1997. – 544с. *Фрейд З.* Толкование сновидений: Пер. М.Я. Когана. – Киев.: Здоровья, 1991, – 384 с. *Freud S.* Briefe an Wilhelm Fliess. 1887 – 1904. Ungekürzte Ausgabe. – Germany, Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag GmbH. – 1986. – 613 S.

ГРИНЬКО О.С.
(Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова)

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СИМВОЛІВ У РОМАНІ В. ГОЛДІНГА „НАДЗВИЧАЙНИЙ ПОСОЛ”

У сучасній лінгвістиці питання про репрезентацію архетипів колективного позасвідомого у художньому тексті є одним з найменш досліджених (Є. Веселовський, Г. Кульчицький, Н. Фрай та ін.).

Одним з втілень архетипу у мистецтві взагалі та у літературі зокрема, є символи. Отже метою нашою статті є виявлення символів у художньому тексті, а також опис засобів їх мовної репрезентації.

Матеріалом дослідження став роман видатного англійського письменника, лауреата Нобелівської премії В. Голдінга „*Envoy Extraordinary*".

Актуальність даної роботи зумовлена як зростаючим інтересом до ролі, що відіграють символи у художньому тексті взагалі, так і прагненням до більш детального аналізу функціонування символів у творах В. Голдінга зокрема.

Серед багатьох визначень символу, в яких він розглядається як різновид метафори, різновид знака, художнього образу тощо, найбільш ємним нам видається визначення, сформульоване С.С. Авєрінцевим: „Символ – це образ, що береться у аспекті своєї знаковості, і знак, якому властива уся органічна й невичерпна багатозначність образу" [Аверинцев 1983, с. 608]. Таке визначення вказує на те, що символ трактується як знак і образ одночасно, і з цієї позиції символ розглядали й інші дослідники (Новиков Л.А. та ін.).

Притчовий зміст став однією з характерних рис багатьох творів В. Голдінга. Не виключенням є й роман „Надзвичайний посол", а отже тут ми зіткаємося з досить яскраво вираженою символікою.

У результаті вивчення тексту роману, нами було виділено три провідних символу, що репрезентовані мовними знаками *tunnel, brass butterfly, fire.*

Досліджуючи символічне значення ***tunnel/тунель***, ми зіткнулися з такою особливістю: у міфологічних словниках і словниках символів, складених у 70-80 роках минулого століття, це поняття згадувалося лише зрідка і здебільшого розглядалося, скоріше, як місце розвитку подій, ніж як міфологічних елемент. Проте у сучасній літературі (Жюльєн Н., Істоміна Н.А.) символічному значенню слова *tunnel* присвячується вже окрема словникова стаття. Найчастіше, цей символ пов'язується зі шляхом, який долає душа щойно померлої людини. В деяких джерелах *tunnel* розглядається як увесь життєвий шлях людини (Івлєв О.А., Шейніна В.О.).

Проте символічне значення *tunnel*, яке з'являється у Голдінга, не фігурує у жодному з досліджених джерел – у „Надзвичайному послі" цей образ є втіленням пекла. Таким чином ми зіткаємося з індивідуально-авторським трактуванням даного символу.

Вже у першому згадуванні про тунель ми знаходимо вказівку на його подібність до пекла:

Mamillius turned away and walked into the ***dark tunnel*** *and a confusion of green after-images that remembered the toothy Satyr.…The after-images were pierced and then replaced by his first view of* ***hell****. To anyone but an Emperor's grandson in a brief and slit tunic,* ***hell*** *would have seemed an interesting and even attractive place.* [Golding 1990, p. 120]

Надалі, символічне значення *tunnel* стає ще більш очевидним. І замість слова *„tunnel"* автор, безпосередньо вказуючи на символічний зміст даного образу, використовує слово *"hell"*.

Moreover he felt he had a contribution to make to the mythology of ***hell****. As this not only stank and burned; it roared* [Golding 1990, p. 188].

У подальших епізодах при описі *tunnel* автор досить часто удається до використання різноманітних художніх засобів, зокрема метафори, що дозволяє розкрити всю глибину символіки даного образу:

Posthumus glanced at ***the dark mouth of the tunnel*** *and the emperor shook his head* **[**Golding 1990, p. 190**].**

Не менш важливу роль у романі відіграє і символ, репрезентований словосполученням ***brass butterfly***. Цей символ зустрічається у багатьох міфологіях

світу і має, здебільшого, позитивну трактовку. Так, у християнстві метелик ототожнює життя, смерть і воскресіння людини; у японській міфології – радість і добробут. Проте давні римляни вважали метелика передвісником війни. Мабуть саме тому вони називали його *feralis* – „лютий". Саме останнє тлумачення цього символу і з'являється у творі Голдінга. І це видається досить послідовним, адже події роману розвивають саме у Римській імперії. За сюжетом, *brass butterfly* мав бути своєрідним запобіжником для потужного вибухового пристрою, сконструйованого геніальним винахідником. Метелик, за словами головного героя, мав „стримувати вогонь, блискавку". Цікаво, що таке тлумачення символу *butterfly* зустрічається і у міфології давніх мексиканців й індіанців.

Не заважаючи на те, що на початку твору *butterfly* виступає свого роду захистом від смертоносної зброї, не можна сказати, що цей образ є нестатичним і що він лише поступово набуває негативного забарвлення. Широкий контекст дає змогу при першому ж згадуванні цього образу відчути негативний сенс, який вкладає в нього автор:

There was a bolt lying in the groove and on the other end of the bolt was a shining keg ending in ***a brass butterfly*** *with projecting iron sting. The thing was a suitable insect for* ***hell*** [Golding 1990, p.187].

Надалі негативне забарвлення образу *brass butterfly* стає очевидним і для самих героїв твору:

The Emperor made a sign with two fingers.

"What is the brass butterfly at the base of the sting?"

"It is an arming vane. After the keg has gone some way ***the butterfly*** *shoots off, otherwise the keg would explode by setback when you fired the torment."*

"Would it make a smoking hole where there was a city wall?"

"Yes, Caesar" [Golding 1990, p. 211].

Образ метелика до останнього зберігає свій символічний зміст і зникає лише наприкінці твору, коли вибуховий пристрій майже руйнує місто:

He got up, walked round the pool and stood looking over the cliff at the now visible waves.

"Let this remain another bit of history that is better forgotten."

He pitched the ***brass butterfly*** *into the sea.* [Golding 1990, p. 254]

Не менш важливим у даному творі є символ, репрезентований денотатом ***fire/вогонь.***

У світовій системі символів ***вогонь*** посідає важливе місце. У міфологічних словниках відображено декілька символічних значень вогню, що притаманні різним культурам. Здебільшого вони носять позитивний характер. Так, у грецькій і римській міфологіях вогонь символізує добробут у родині; у східних міфологіях він найчастіше постає священною стихією, що очищує людину, наділяє її мудрістю. Але звертаючись, наприклад, до християнської міфології, ми бачимо, що тлумачення цього символу досить неоднозначне, адже тут присутнє як позитивне (напр., неопалима купина), так і негативне забарвлення, як у міфі про Содом та Гоморру, коли на міста з неба обрушилась вогняна злива.

У Голдіга в романі „Надзвичайний посол" місто також виявляється майже зруйнованим через те, що на нього падає своєрідна бомба. Отже, тут реалізується негативний зміст символіки вогню.

Вже в першому згадування *fire* розкривається негативне забарвлення цього образу:

Round she went, round and round, with Posthumus screaming and "Amphitrite" breathing ***fire*** *down her neck* [Golding 1990, p. 175].

Надалі, при кожному згадуванні *fire*, його символічність розкривається все глибше:

*...the town was enveloped in **fire**...The tenements were **on fire**, their washing flaming like the rigging of ships. In the warehouses wine burnt brightly but corn only smouldered and stank*. [Golding 1990, p. 197]

Не можна не помітити, що опис міста, охопленного вогнем, певною мірою перекликається з біблейським описом Содому і Гоморри, що гинуть під вогняною зливою:

І Господь послав на Содом та Гоморру дощ із сірки й огню, від Господа з неба. І поруйнував ті міста, і всю околицю, і всіх мешканців міст, і рослинність землі [Книга Битія, гл.19, вірш 25].

Дослідження тексту роману показало, що позитивний зміст символу, репрезентованого словом *fire* не було виявлено в жодному епізоді.

Отже при розгляданні символів у романі В. Голдінга „Надзвичайний посол" нами було виділено ряд символів, декодування яких дозволяє глибше зрозуміти зміст твору. Була виявлена як традиційна трактовка символів (напр., *fire*), так і суто індивідуально-авторська (напр., *tunnel*).

Наші подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення інших проявів колективного позасвідомого у художньому тексті взагалі та у романах В. Голдінга зокрема.

Література

Вовк В.Н. Мовна метафора у художньому мовленні. – К.: Наук. думка, 1986.– 142с. *Лосев* А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство. – М.: Искусство, 1976. – 367с. *Товстенко* О.О. Філософські притчі Вільяма Голдінга: Текст лекції. – Київ,2001. – 38с. *Tiger* V. William Golding: The dark fields of discovery. – L., 1991. – 117p. *Аверинцев* С.С. Символ // Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – С.607- 608. *Андреева* Е.В., Ровнер А. Энциклопедия символов, знаков, эмблем. –М.: Мысль,2000. – 860с. *Бауэр* П., Дюмон Т., Головин С. Энциклопедия символов./Пер. с нем. Гаева Г.И. – М.: Крон – Пресс, 2003. – 512с. *Бидерманн* Г. Энциклопедия символов. – С-Петербург: Республика, 1998. – 611с. Кэрлот У. Словарь символов. – М.: REFL-Book, 1998. – 602с. *Рогалевич* Н.Н. Словарь символов и знаков. Символика в искусстве и мифологии: сюжеты и явления в символах. – Тюмень: Харвест, 2003. – 315с. *Brewer's* Dictionary of Phrases & Fables/ Ed. by Adrian Room. – London: Cassel & Co, 2001. – 1298p. *Golding* W. Envoy Extraordinary. – Moscow: Progress Publishers, 1990. – 260p.

ДЕМБОВСЬКА Л. М.
(*Київський міжнародний ун-т*)

МОВЛЕННЄВА СИСТЕМНІСТЬ ТА ІДІОСТИЛЬ АВТОРА

Текстова діяльність включається в діяльність більш високого порядку (дискурсивну), тому її слід досліджувати як елемент останньої. Сьогодні успішно вирішуються питання мовленнєвої системності, котра має жанрову основу [Самохина (Дмитренко) 2006, с.128].Опис нового об'єкту, який виступає основним конституентом даної жанрової форми, передбачає відбір і активне використання визначеного кола різнорівневих мовних засобів для створення особливої стилістико-мовленнєвої системності, яка відрізняє дану текстову одиницю від інших [Салимовский 1998, с. 38].

Системність – це об'єктивна властивість матерії, і в зв'язку з цим системність об'єктивно властива всім проявам і формам існування мови. В сферу мовної